

Sretan Ti dan oslobođenja dragi Zadre!

Malo je gradova u svijetu koji se mogu pohvaliti s gotovo tri milenija postojanja kao što je to naš Grad Zadar. Još manje je onih koji se mogu pohvaliti s toliko ljepota i tako dinamičnom poviješću. I upravo zbog te svoje ljepote koja je dominantna u odnosu na sve druge atribute koji Zadar čine jedinstvenim i poželjnim mjestom za življenje, Zadar je kroz povijest bio suočen s mnogim nasrtajima na tu ljepotu, na svoju slobodu i opstojnost. Vjekovima su se oko njega događale razne razne političke i vojne intrige većih i jačih sila iz kojih je on snagom svojih građana vođenih ljubavlju naspram svojega grada uvijek izlazio kao pobjednik.

Jedna od tužnijih povijesnih činjenica svakako je ona iz vremena talijanske fašističke okupacije koja je trajala skoro četvrt stoljeća u kojem je Zadar nazadovao u gospodarskom, kulturnom, socijalnom i svakom drugom pogledu, a najgore od svega je bilo ukidanje materinjeg jezika i pisma. Svemu tomu je u značajnoj mjeri doprinijela izdajnička politika tz. NDH na čelu s A. Pavelićem koji je ovu bisernu kolajnu Hrvatske zemlje prodao Talijanima. Bilo je to vrijeme neviđenog terora, paleži domova, pljačke kulturnih i materijalnih dobara, zatvaranja i progona stanovnika, zabrana upotrebe materinjeg jezika i pisma, pokrštavanja.... Zadar je od svog prirodnog zaleđa bio odvojen uspostavom linije bunkera i graničnih stražarnica preko kojih se moglo prijeći samo uz posebne dozvole.

Trajalo je to stanje godinama, sve dok partizanska vojska ustrojena u Zadarskom partizanskom odredu, u sklopu Devetnajeste divizije i njenih drugih operativnih formacija, Trećeg pomorskog sektora, Plavog jadrana i drugih, nije 31. listopada, 1944. godine oslobodila Zadar. Toga, sada već dalekog jesenskog dana, jedinice NOV koje su prethodno bile razmještene na području Zadra u okviru široke vojno-oslobodilačke akcije oslobađanja Dalmacije i razbijanja fašističkih snaga Njemaca i Talijana potpognutih domaćim izdajnicima četnicima i ustašama, koji su pružali snažan otpor i terorizirali domaće stanovništvo, pokrenuta je završna operacija oslobođenja Zadra. Partizanske jedinice u sastavu Zadarskog partizanskog odreda ušle su u porušeni grad u kojem su fašisti u bijegu ostavili pustoš, ruševine, glad. Tom prigodom, a u slavu osloboditeljima i slobodi sa svih Zadarskih crkava oglasila su se zvona dobrodošlice, a na zvoniku Sv. Stošije izvješena je Hrvatska zastava s Hrvatskim grbom, bez zvijezde. Narodnom veselju nije bilo kraja, jer su stvoreni uvjeti za povratak prognanih građana, što se dogodilo dan kasnije. I ono najvažnije, u Zadar su toga dana partizani, osim slobode, vratili Hrvatski jezik. To su činjenice koje i danas mogu potvrditi još uvijek živi svjedoci toga vremena. sve drugo su laži, podmetanja, izvrtnje istine u cilju omalovažavanja partizanske vojske i njenog vođe Tita, pod čijim vodstvom je Grad Zadar vraćen u svoju maticu Hrvatsku. Velika je to razlika u odnosu na postupke, ciljeve i zlodjela koje su činili izdajnici. Zbog ove činjenice sve progresivne i domoljubive snage, sve društvene skupine i pojedinci, koji ne žele prekrajati povijesne činjenice,

koji na istini žele razvijati modernu i demokratsku Hrvatsku, ne mogu i ne smiju prihvatiti nasrtaje na ove tekovine, na relativizaciju povijesti, pljuvanje po istini i po onima koji su tu povijest stvarali. Kako netko tko voli ovaj grad, Hrvatsku, njene ljude i slobodu može reći: "Zadar nisu oslobodili partizani", "Njemci i Talijani su dobrovoljno napustili Zadar", "Zadar nije oslobođen, nego okupiran od nenarodnog režima", "Bilo bi bolje da Zadar nije oslobođen" i slično. Zbog takvih laži i podmetanja nužno je mlađim generacijama govoriti istinu. Mora im se kazati tko je posezao za Zadrom, ugnjetavao ga, a tko ga je oslobodio. Mora se kazati tko je bio Pavelić, Mussolini, vojvoda od Spolleta, njegov sin kralj Hrvatske, Gabriele D Annunzio, Antonio Tajani i mnogi drugi znani i neznani aspiranti na ovaj prostor, kojih na žalost ima i danas i koji dolaze sa zapada, sjevera i istoka. Treba li kazati da i danas postoji alternativni gradonačelnik Zadra u Italiji?!

Mi, zadarski antifašisti, želimo samo govoriti o istini i boriti ćemo se da ona pobjedi laž i sve pokušaje trovanja mladih generacija kojima se taj svijetli dio naše povijesti namjerno krivo tumači. Ciljano im se servira lažno - apstraktno domoljublje i zloguki nacionalizam da bi se zamaglili pravi problemi, koji su rezultirali bezumnim činom jednoga koji je zlorabljen u te svrhe i u toj namjeri. Mi ne želimo učestvovati u tom igrokazu, ne želimo gurati Hrvatsku u moralni i civilizacijski ponor. Ne želimo učestvovati u uzgajanju nasilja i izgradnji spirale mržnje koja proizlazi iz ovakvog pristupa. Ne želimo da nasilje dobiva natruhe normalnog stila života, da nas svakodnevno opterećuje psihički, fizički i politički. Ne želimo da ono postane normalan proizvod ljudske duše i da propagira zlo koje nas dijeli, razdvaja i svađa. O tome, o bujanju mržnje i o posljedicama takvog stanja smo pisali, govorili, upozoravali, a nije nas se slušalo. Dapače, ismijavani smo, omalovažavani, a sada kada je zlo došlo do Markova trga propinjemo se na zadnje noge. Probudite se vi odgovorni, možda još nije kasno i uzore tražite u ljubavi i povijesti koja je ispisala stranice slobode.

Neka vječno živi naš dragi Zadar u slobodnoj, krvlju stvorenoj, Hrvatskoj.

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije

Zadar, 31. listopada, 2020. godine.